

สหกรณ์ออมทรัพย์โดยทั่ว ๆ ไป

2.1 สหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย

สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจในด้านธุรกิจ ต่างจากสหกรณ์ประเภทอื่น ๆ ได้แก่สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ร้านค้า และสหกรณ์บริการ สหกรณ์ออมทรัพย์ซึ่งเริ่มจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2492 เป็นสหกรณ์ในอีกรูปแบบหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ในด้านการส่งเสริมการออมทรัพย์เป็นหลักสำคัญและในด้านการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิกที่ดำเนินอาชีพเดียวกันหรือเป็นผู้ที่มีอยู่ในชุมชนเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ และทางการเงินในหมู่สมาชิก ดังนั้นสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยจึงแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. สหกรณ์ออมทรัพย์ในองค์การหรือในหน่วยงาน ได้แก่สหกรณ์ออมทรัพย์ที่จัดขึ้นโดยยึดหลักอาชีพของผู้เป็นสมาชิก กล่าวคือบรรดาสมาชิกมีอาชีพอยู่ในองค์การหรือในหน่วยงานเดียวกัน เช่น ข้าราชการหรือผู้ที่ทำงานอยู่ในองค์การหรือในหน่วยงานสังกัดเดียวกัน ซึ่งมีฐานะทางการงานมั่นคง และมีระเบียบวินัยอันดีรวมทั้งมีเงินรายได้ประจำอยู่ด้วย อาจเป็นองค์การรัฐวิสาหกิจหรือองค์การเอกชน หรือหน่วยงานราชการก็ได้ ในปัจจุบันนี้ สหกรณ์ออมทรัพย์ประเภทนี้มีจำนวนมากที่สุด จากวารสารข้าราชการ ปีที่ 24 ฉบับที่ 9 ประจำเดือนกันยายน 2522 แสดงให้เห็นถึงจำนวนของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่จำแนกตามอาชีพ ดังแสดงในตารางที่ 2.1 จะเห็นว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการตำรวจมีจำนวนมากที่สุด คือ 98 สหกรณ์ และสหกรณ์ออมทรัพย์ประชาชน มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 1 สหกรณ์เท่านั้น รวมจำนวนสหกรณ์ออมทรัพย์ที่จำแนกตามอาชีพได้ 270 สหกรณ์

2. สหกรณ์ออมทรัพย์ในชุมชน ได้แก่สหกรณ์ออมทรัพย์ที่จัดขึ้นโดยยึดหลักของเขตพื้นที่อยู่อาศัยของผู้เป็นสมาชิกในชุมชนหนึ่ง ๆ สหกรณ์ออมทรัพย์ประเภทนี้รับสมาชิกโดยไม

จำกัดอาชีพ ในปัจจุบันนี้สหกรณ์ออมทรัพย์ประเภทนี้กำลังได้รับความนิยม

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนสหกรณ์ออมทรัพย์ จำแนกตามอาชีพ

สหกรณ์ออมทรัพย์	จำนวนสหกรณ์
1. ของกระทรวง ทบวง กรม	32
2. ของข้าราชการครู	77
3. ของข้าราชการตำรวจ	98
4. ของข้าราชการทหาร	4
5. ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย	15
6. ของแพทย์	23
7. ของบริษัทธุรกิจเอกชน	10
8. ของรัฐวิสาหกิจ	8
9. ของธนาคาร	2
10. ของประชาชน	1
รวม	270

2.2 ขอบเขตการบริหาร

การจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ขึ้นในประเทศไทยมีความมุ่งหมายขั้นพื้นฐานดังนี้คือ

1. ส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์โดยช่วยให้สมาชิกรู้จักประหยัดและเก็บออมส่วน

หนึ่งของรายได้ของตนเก็บไว้ในทางของการออมทรัพย์ที่มั่นคงและปลอดภัยโดยได้รับผลตอบแทนตามลัมควรในรูปของอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่ฝากเงินไว้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ และในรูปของเงินปันผลในกรณีที่ถือหุ้นของสหกรณ์ออมทรัพย์

2. ส่งเสริมให้สมาชิกได้รู้จักการช่วยตนเองและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยการชักให้สมาชิกได้เก็บสะสมทรัพย์ไว้จนได้เงินจำนวนมากเพื่อไว้ใช้จ่ายในคราวจำเป็นและสมาชิกอาจขอกู้เงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ตามข้อกำหนดที่เหมาะสมและเสียค่าตอบแทนในการกู้ยืมเงินตามลัมควร

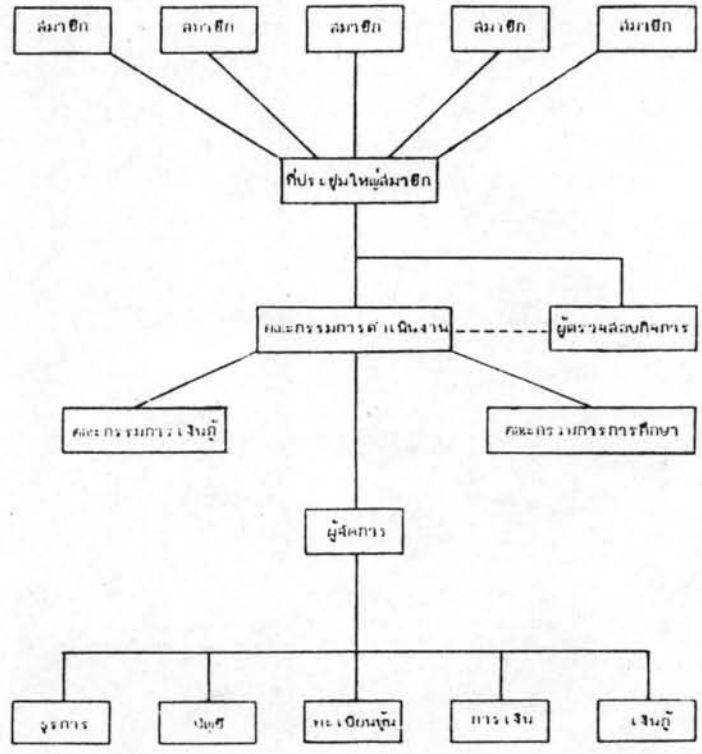
3. เป็นการให้บริการแก่สมาชิกที่ต้องการฝากเงินและกู้ยืมเงินโดยมิได้มุ่งหวังที่จะแสวงหากำไรอย่างสูงสุด ในกรณีที่ดำเนินกิจการมีผลกำไรก็จะเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนธุรกิจที่สมาชิกได้ทำกับสหกรณ์ออมทรัพย์ของตน รวมทั้งช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและทางการเงินให้แก่สมาชิกด้วย

4. ช่วยฝึกให้สมาชิกได้เรียนรู้การดำเนินงานตามแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติในสภาพที่เป็นจริง การดำเนินงานในสหกรณ์ออมทรัพย์นั้นต้องเป็นไปตามหลักประชาธิปไตย การใช้อำนาจสูงสุดในการตัดสินใจเป็นของสมาชิกในประชุมใหญ่ร่วมกัน สมาชิกคนหนึ่งมีสิทธิออกเสียงได้เพียงเสียงเดียวไม่ว่าสมาชิกผู้นั้นจะมีหุ้นมากน้อยเพียงใดก็ตาม

2.3 การคุ้มครองกายภายในของสหกรณ์ออมทรัพย์

โดยที่สหกรณ์ออมทรัพย์มีความแตกต่างจากสหกรณ์ประเภทอื่น ๆ การคุ้มครองกายภายในของสหกรณ์ออมทรัพย์จึงมีลักษณะเฉพาะ ซึ่งแสดงไว้ในรูปที่ 2.1 ซึ่งมีบุคคลและกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์คือ

1. ที่ประชุมใหญ่สมาชิก เป็นองค์กรที่ประกอบด้วยสมาชิกทั้งหมดของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้น ๆ และมีอำนาจสูงสุด สมาชิกทุกคนมีโอกาสเสมอกันทั้งหมดในการพิจารณาวินิจฉัย

รูปที่ 2.1 แผนภูมิแสดงการคุ้มครองกิจการและการแบ่งงานภายในสหกรณ์ออมทรัพย์

ปัญหาด้วยกัน ตามหลักสมาชิกหนึ่งคนมีสิทธิ์ออกเสียงได้เพียงหนึ่งเสียงและโดยถือเสียงส่วนมากเป็นใหญ่ในการตัดสินปัญหา

2. คณะกรรมการดำเนินการ เป็นคณะบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์ตามนโยบายที่ที่ประชุมใหญ่สมาชิกกำหนดขึ้นและเป็นผู้มีภาระหน้าที่ในการสร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงให้แก่สหกรณ์ออมทรัพย์นั้น ๆ คณะกรรมการดำเนินการประกอบด้วยกรรมการระหว่าง 9-20 คน ซึ่งที่ประชุมใหญ่เป็นผู้เลือกตั้งจากบรรดาสมาชิกและอยู่ในตำแหน่งโดยปกติทั่วไปคราวละ 1 ปี คณะกรรมการดำเนินการจะประกอบด้วยประธานกรรมการ รองประธาน เภรัญญิก เลขานุการ และกรรมการ ซึ่งจะดำเนินการทำหน้าที่บริหารงานต่าง ๆ แทนสมาชิกตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ ได้แก่ กำหนดแผนปฏิบัติงานการรับสมาชิกใหม่ และให้สมาชิกออกจากสหกรณ์ออมทรัพย์ การส่งเสริมการออมทรัพย์ การจัดบริการอื่น ๆ ตลอดจนควบคุมดูแลกิจการโดยทั่วไป คณะกรรมการดำเนินการจะต้องประชุมกันอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คณะกรรมการดำเนินการอาจเลือกตั้งในระหว่างกันเอง เป็นกรรมการต่าง ๆ 2 คณะคือ

(1) คณะกรรมการเงินกู้ มีหน้าที่ในการพิจารณาให้เงินกู้ทุกประเภทแก่สมาชิก รับฟังข้อคิดเห็นของสมาชิกในเรื่องเกี่ยวกับการให้เงินกู้ รายงานผลการพิจารณาให้เงินกู้และการไม่ให้เงินกู้แก่สมาชิกต่อคณะกรรมการดำเนินการ เป็นประจำทุกเดือนหรือทุกครั้งที่มีการประชุม

(2) คณะกรรมการการศึกษา มีหน้าที่ในการให้การศึกษอบรมแก่สมาชิกและผู้สนใจในกิจการ สหกรณ์ออมทรัพย์ รวมทั้งทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ หาผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิก เยี่ยมเยียนสมาชิก ศึกษาและติดตามข่าวความเคลื่อนไหวของสหกรณ์ออมทรัพย์อื่น ๆ แล้วรายงานให้คณะกรรมการดำเนินการทราบ อย่างไรก็ตามก็ดีสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ตั้งมาแล้วยังไม่มีการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาอย่างจริงจังเลย

3. ผู้ตรวจสอบกิจการ ทำหน้าที่ตรวจสอบงานภายในของสหกรณ์ออมทรัพย์ เช่น ตรวจสอบผลการทำงานปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินการ พนักงาน รวมทั้งตรวจสอบการเงิน

และบัญชีต่าง ๆ ของสหกรณ์ออมทรัพย์ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยเรียบร้อย ผู้ตรวจสอบกิจการนี้เป็นผู้ได้รับเลือกตั้งโดยที่ประชุมใหญ่มีจำนวนอย่างน้อย 1 คน และจะเป็นกรรมการหรือพนักงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในเวลาเดียวกับที่เป็นผู้ตรวจสอบกิจการไม่ได้

4. ผู้จัดการ เป็นผู้ปฏิบัติงานประจำอันเป็นสายงานด้านการจัดการธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ให้เป็นที่เรียบร้อยและเป็นปัจจุบัน คณะกรรมการดำเนินการเป็นผู้คัดเลือกผู้จัดการและพนักงานอื่นๆ มาปฏิบัติงานตามระเบียบซึ่งได้วางไว้ ผู้จัดการเป็นพนักงานอาวุโส และมีหน้าที่บังคับบัญชาพนักงานอื่น ๆ ของสหกรณ์ออมทรัพย์ และต้องเสนอรายงานกิจการประจำเดือนต่อคณะกรรมการดำเนินการด้วย

2.4 ผลประโยชน์ของสมาชิก

ผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากสหกรณ์ออมทรัพย์

1. การออมทรัพย์ สมาชิกจะออมทรัพย์ในรูปการซื้อหุ้น เป็นเงินรายเดือนตามกำลังทรัพย์ของสมาชิก ในช่วงการสะสมนั้นแต่ละปีจะได้รับเงินปันผลตามมูลค่าหุ้น ในอัตราเช่นเดียวกับดอกเบี้ยเงินฝากตามธนาคารต่าง ๆ เมื่อลาออกจากการเป็นสมาชิก ก็ยังสามารถมีเงินออมเป็นก้อนสำหรับการใช้จ่ายต่อไป
2. การกู้ยืมเงิน เมื่อเป็นสมาชิกครบ 6 เดือน ก็จะได้รับสิทธิในการกู้ยืมเงิน เมื่อประสบปัญหาทางการเงินหรือมีเหตุฉุกเฉิน สมาชิกสามารถยื่นกู้เงินประเภทต่าง ๆ คือ เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน เงินกู้สามัญและเงินกู้พิเศษเพื่อซื้อที่ดิน บ้าน หรือลงทุน โดยเสียดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราร้อยละ 15 หรือร้อยละ 1.25 ต่อเดือน ในขณะที่ทางสถาบันการเงินอื่น ๆ คิดดอกเบี้ยเงินกู้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 16 ซึ่งการอนุมัติเงินกู้นั้นค่อนข้างยาก ทำให้ต้องแสวงหาแหล่งเงินกู้จากเอกชนซึ่งคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5-10 ต่อเดือน
3. เงินเฉลี่ยกำไรคืน สมาชิกผู้กู้จะได้รับเงินเฉลี่ยกำไรตอบแทนเมื่อสหกรณ์ออมทรัพย์ดำเนินงานจนมีผลกำไร อันจะช่วยลดภาระดอกเบี้ยเงินกู้ซึ่งต่ำกว่าท้องตลาดให้

ต่ำลงไปอีก

4. ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการกู้ยืมเงิน ในกรณีการทำสัญญาเงินกู้ประเภทต่าง ๆ นั้น โดยเฉพาะการกู้พิเศษ ซึ่งต้องมีการนำเอาหลักทรัพย์มาค้ำประกัน จำนวน สมาชิกไม่ต้องจ่ายค่าใช้จ่ายเหล่านี้ โดยจะได้รับผลประโยชน์จากการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์ ในสถาบันการเงินอื่น ๆ เช่น ธนาคารพาณิชย์นั้น ผู้กู้จะต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเหล่านี้

5. การใช้บริการรับฝากเงิน สมาชิกสามารถใช้บริการรับฝากเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ได้ สะดวกเช่นเดียวกับระบบธนาคารโดยมีบริการเงินฝากทั้งประเภทออมทรัพย์ และประจำ รวมถึงการรับฝากเช็คและตราฟ โดยสมาชิกจะได้รับดอกเบี้ยตอบแทน ในอัตราเช่นเดียวกับการใช้บริการฝากเงินของธนาคารพาณิชย์

6. เงินปันผลตามหุ้น และดอกเบี้ยจากเงินฝาก ไม่ต้องเสียภาษี จากหลักการช่วยเหลือกันและกันของสมาชิก เงินปันผลและดอกเบี้ยจากเงินฝาก ได้รับการยกเว้นตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ในส่วนนี้ นับเป็นผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับเป็นพิเศษ แตกต่างจากการฝากเงินในสถาบันการเงินอื่น ๆ ซึ่งจะต้องเสียภาษีดอกเบี้ยเงินฝาก ร้อยละ 10

7. เป็นเจ้าของกิจการ โดยหลักการ สมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของกิจการของสหกรณ์ออมทรัพย์ มีสิทธิ์เสมอกันเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะมีส่วนการเงินแตกต่างกันอย่างไรก็ตามสมาชิกทุกคนสามารถใช้สิทธิ์ของตนในการสมัครหรือเลือกตัวแทนของตน เข้าเป็นผู้ดำเนินการบริหารงานสหกรณ์ได้

8. ได้รับเงินอุดหนุนการศึกษาบุตร เพื่อเป็นการช่วยเหลือบุตรสมาชิก สหกรณ์ออมทรัพย์ได้จัดสรรกำไรสุทธิแต่ละปีประมาณร้อยละ 10 หรือมากกว่า เป็นทุนอุดหนุนการศึกษา นับเป็นประโยชน์ทางหนึ่ง ซึ่งสมาชิกได้รับจากสหกรณ์ออมทรัพย์

9. ได้รับสวัสดิการสงเคราะห์ เมื่อสมาชิกหรือคู่สมรสและบุตร เสียชีวิต หรือประสบภัยพิบัติ เช่น อัคคีภัย จะได้รับการสงเคราะห์จากสหกรณ์ออมทรัพย์

จะเห็นว่าสหกรณ์ออมทรัพย์นั้นได้ทำประโยชน์ให้แก่สมาชิกโดยแท้จริง สหกรณ์-
ออมทรัพย์ที่บริหารงานจนเป็นที่เชื่อถือ และสร้างให้สมาชิกมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้นก็จะก่อ
ศรัทธาให้ผู้สมัคร เป็นสมาชิกมากขึ้น ก็จะเป็นประโยชน์ในด้านเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญที่จะ
มีส่วนช่วยในการพัฒนา เศรษฐกิจ เป็นอย่างมากต่อไปในอนาคต